

УДК 327(4-672ЄС):32(477)

І. В. Максименко

к. політ. н., викладач

кафедра міжнародних відносин Інституту соціальних наук

ОНУ імені І. І. Мечникова

к. 32, Французький бул., 24/26, м. Одеса, 65058, Україна

тел.: (0482) 63 32 59, e-mail: cis.asc@gmail.com

**УКРАЇНСЬКИЙ ЧИННИК ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ВІДНОСНО ДЕРЖАВ СХІДНОГО
ПАРТНЕРСТВА: ВИКЛИКИ 2014 РОКУ**

В статті розкриваються чинники, що визначають східноєвропейський вимір зовнішньої політики Європейського Союзу, акцентовано увагу на безпековому питанні. З урахуванням сучасної політики Росії відносно західних незалежних держав та «української кризи» визначаються нові виклики та загрози безпеці в регіоні Східного партнерства та аналізується їхній вплив на подальшу трансформацію зовнішньої політики ЄС у східному напрямку. **Ключові слова:** зовнішня політика, ЄС, безпека, Східне партнерство, Росія, Україна.

Формування зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу від перших ініціатив з політичного співробітництва відбувалося епізодично. Після кожної міжнародної кризи політико-безпекова взаємодія європейських держав набирала обертів, але згодом переходила у пасивну стадію. Початок 1990-х років та велика кількість конфліктів, потенційних конфліктних питань та розширення кола загроз безпеці обумовили появу зовнішньополітичного та безпекового напрямку в рамках Європейського Союзу.

Тем не менш, знадобилося немало часу для інституалізації Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС, яка відбувалася за формально-юридичним, інституційним напрямом, а також через складний процес подолання психологічного бар'єру щодо необхідності переходу до стратегічного мислення та способу дій. Одним з найбільш важливих етапів цього шляху було проголошення ЄС як одного з центрів сили, що базується на якісно іншому зовнішньополітичному та безпековому підході — конструктивізмі.

У теоретичному сенсі конструктивізм розглядає європейську інтеграцію як процес, що має трансформуючий вплив на систему європейських держав та їхні складові елементи — ідентичності, інтереси та стратегію досягнення цілей. Такий трансформуючий ефект досягається шляхом екстраполяції та імплементації європейських ідей, цінностей та в процесі комунікативних дій.

Позитивні результати даного підходу на терені країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи надали підстави для перебільшування його ефективності та використання його для інших регіонів. Однак про-

тягом першого десятиліття XXI ст. відбувається відхід від ліберального світового порядку, який був основою для успішності процесів європеїзації. Все більше у зовнішньополітичних стратегіях держав відчувається використання геополітичних імперативів, що згодом трансформувалося у геополітичне протистояння. Особливо яскравим прикладом такого глобального конфлікту геополітичних інтересів є ситуація в Україні протягом 2014 року. В цьому контексті Європейський Союз продовжує виступати «нормативною силою», що застосовує нормативний ліберальний інструментарій для стабілізації «українського питання». Проте, чи гарантуватиме такий підхід безпеку та стабільність самого ЄС, чи забезпечить він збереження провідної ролі ЄС в регіоні як стабілізуючого актора?

Таким чином, метою статті є визначення чинників, що є наслідками «української кризи», та вивчення їхнього впливу на зовнішню та безпекову політику ЄС в регіоні Східного партнерства.

Дослідження зовнішньої та безпекової політики ЄС є невід'ємною частиною теоретичного та практичного питання, яку роль Об'єднана Європа має відігравати у регіоні Східного партнерства та світі в цілому. Європейська політика сусідства та ініціатива Східного партнерства як інструменти зовнішньої політики ЄС та процесів європеїзації західних нових незалежних держав, їхня роль у ствердженні «м'якої сили» Євросоюзу є предметом дослідження Е. Вілсона, К. Волчик, М. Емерсона, Дж. Шерра та інших. Серед українських експертів зазначимо праці В. Манжолі, Г. Перепелиці, О. Полторацького, О. Шаповалової, які дискутують щодо геополітичних рис Східного партнерства в контексті посилення конкуренції інтеграційних проєктів Росії та ЄС на пострадянському просторі. Російська риторика щодо політики ЄС у східному напрямку та ролі України в геополітичному протистоянні Росії та «Заходу» представлені в роботах І. Грецького, Д. Єфременко, Ф. Лук'янова, О. Шишкіної та ін.

В контексті цього дослідження доцільним представляється вивчення наступних факторів:

- мотивація та інструменти зовнішньої політики ЄС стосовно країн Східного партнерства;
- визначення викликів та загроз безпеці для Європи у східноєвропейському напрямку, місце російського чинника в цьому питанні;
- виокремлення факторів, що впливатимуть на безпекову ситуацію в регіоні;
- перспективи трансформації зовнішньої політики ЄС під впливом «українського питання».

Політика ЄС відносно країн Східного партнерства спирається на концепцію регіоналізму, яка передбачає створення додаткових можливостей, стимулів і механізмів для подолання перешкод, що стоять на шляху повноцінної взаємодії країн регіону, а також посилення їх конкурентоспроможності у світі, що глобалізується. «Європейська ідея регіоналізму» вважається найбільш ефективним способом врегулювання конфліктів, забезпечення регіональної безпеки, стабільності і процвітання на кордонах ЄС і за його межами, сприяння соціально-економічному розвитку, демо-

кратії та якісному управлінню шляхом діалогу і співпраці. Основою концепції регіоналізму у зовнішньополітичному вимірі є конструктивістський підхід, який передбачає використання політичного діалогу та зовнішніх стимулів, надання технічної та фінансової допомоги рецепцію правил ЄС країнами-партнерами, а також використання методів переконання і раціональної обґрунтованості особливо для поширення ідей і моделей регіональної інтеграції [1, с. 9].

Використовуючи досвід Північного виміру, ЄС декларує «спеціальний східний вимір Європейської політики сусідства» в травні 2009 р., який мав виступати зовнішньополітичним інструментом ЄС в процесі відновлення довіри між Союзом та країнами-партнерами, тіснішої взаємодії між ними. Стратегічною ціллю біло вибудовування якісно нової системи відносин на принципах стратегічного партнерства, спільних цінностей та інтересів.

Прийняття ініціативи «Східного партнерства» відбувалося в період, коли Росія намагалася знайти своє місце в системі координат ліберального світоустрою. Це був період, коли експерти почали говорити про встановлення багатопольярного світу, про оформлення «квартету держав», що є рівними партнерами та однаково відповідальними за мир, безпеку та процвітання у всьому світі. Така ситуація сприяла закріпленню нормативності Східного партнерства, який унікав будь-яких геополітичних термінів та передбачав можливість залучення до проектів цієї ініціативи інших держав, в першу чергу, Росії.

Серед тих завдань, що були покладені в основи чотирьох платформ Східного партнерства, пріоритетними були питання гарантування стабільності та безпеки: політичної стабільності та демократичного розвитку, функціонування ринкової економіки, відкритість та прозорість джерел та транзиту енергоресурсів, управління кордонами та врегулювання конфліктів [2]. Успіх Східного партнерства покладався на країни-партнери, в той час як ЄС намагався зберегти позицію зовнішнього актора, надаючи залученим країнам переважно дипломатичну та технічну підтримку. Але Євросоюз не враховував значення таких деструктивних чинників, як політична, економічна та ідеологічна відмінність країн-партнерів, відсутність традицій регіонального співробітництва, різний рівень залежності від Росії, а також вакуум безпеки, у якому опинилися усі країни-партнери. А також не приділялося належної уваги невизначеності формату відносин між ЄС та Російською Федерацією, оскільки стратегічне партнерство не працює, в тому числі через обвинувачення з боку Москви в тому, що ЄС ставиться до Росії як до другорядного актора, регіональної держави, а не рівного партнера. Проте розширення впливу ЄС на країни Східного партнерства сприймається в Росії виключно в контексті нехтування російськими інтересами і відсторонення її від регіональних процесів. Апогеєм російського бачення Східного партнерства стає заява про намір ЄС «відгородитися санітарним кордоном від Росії», що остаточно зафіксувало геополітичний підхід Кремля до оцінки політики Європейського Союзу відносно західного флангу СНД [3, с. 128–129].

Додатковим чинником негативного сприйняття Східного партнерства з боку Росії є позиція ЄС стосовно провідної ролі України в процесі реаліза-

ції Східного партнерства та побудови нового формату регіональної системи відносин. Стратегічний вимір європеїзації України та її залучення до європейських проєктів визначалося тим, що український вибір впливатиме на геополітичну ситуацію в регіоні: наближення України до ЄС збільшить його «критичну масу», змінить стратегічні пріоритети і посилить можливості впливати на процеси в пострадянському просторі та сприяти стабільності та ефективному співробітництву в цьому регіоні.

Намагаючись залишатися в одному тренді з провідними акторами, Росія починає активно використовувати у зовнішньополітичному дискурсі такі концепти, як «інтеграційні проєкти», «м'яка сила», «відповідальність центрів сили за стабільність у власних регіонах». Однак Москва на той час вже перейшла на інший рівень позиціонування себе в світі: від «регіональної сили» до «великої держави». І таким «власним регіоном», звичайно, є простір СНД, що було закріплено у Концепції зовнішньої політики РФ у лютому 2013 року. У даному документі Україна зазначається як один з ключових елементів у реалізації геополітичних напрямків, кроки відносно якої мають охоплювати усі сфери політичного, економічного та суспільного життя. Саме у такому контексті Україна, а також Грузія та Молдова перетворилися з «нормативного поля битви» на поле битви у форматі «територіально-просторового суперництва» між ЄС та НАТО, з одного боку, та Росією, з іншого [4, с. 8]. Першою у цьому суперництві була Грузія, яка наполегливо та успішно просувалася на шляху європейської та євроатлантичної інтеграції. Тому Москва зафіксувала одну з найважливіших перепон на цьому шляху — закріпила невизначеність грузинського кордону через визнання незалежності Абхазії та Південної Осетії. Такий же крок було зроблено і відносно України 2014 року.

Зрозуміло, що повалення режиму В. Януковича та обрання європейського майбутнього, що сприймалося майже як інтеграція України до НАТО, сприймалося як пряма загроза геополітичним інтересам Кремля. Підтримка з боку ЄС такого вибору було останньою краплею щодо відчуття остаточної втрати України, а отже й основи російського наддержавного статусу. Анексія Криму та підтримка Росією терористичних та сепаратистських угруповань на Сході України виявилися тими інструментами, які були спрямовані на збереження впливу Москви в регіоні. Не викликає сумніву, що Брюссель не був готовим до такого розвитку подій: спираючись на конструктивістський підхід, він розглядає усіх інших учасників міжнародних відносин також в першу чергу крізь призму нормативності та раціональності.

Проте дії В. Путіна можна пояснити лише логікою геополітичної гри, і якщо ЄС має намір протидіяти йому, то зовнішній політиці Брюсселя потрібно також набувати рис геополітики. Але тут є суттєва проблема: на інституційному рівні цього досягти неможливо, головним чином через механізми діяльності європейських інститутів, їхньої повільності у прийнятті рішень та реалізації, а також через незначний вплив на політику держав-членів. Іншим аспектом означеної проблеми є посилення ролі національних інститутів у зовнішньополітичному вимірі та домінування

національних інтересів над загальноєвропейськими. Остання тенденція актуалізувалася з початком світової фінансової кризи та постійно зростає в умовах посилення біполярності та ідейно-ідеологічної розбіжності.

Навіть європейська єдність сьогодні відчуває надзвичайний тиск, пов'язаний зі зміною системи міжнародних відносин та міжнародної безпеки. З одного боку, Росія залишається важливим фінансово-економічним та енергетичним партнером ЄС як для держав «старої Європи» — Франції, Німеччини, Італії, — так і для країн «нової Європи», особливо Чехії, Угорщини, Словаччини. А з іншого, дії В. Путіна в Україні вважаються неприпустимим для інших держав-членів, які підкреслюють негативні наслідки для європейського проекту, поміркованість позиції ЄС щодо політики Росії та відносно відповідальності Об'єднаної Європи за долю країн-партнерів.

Сьогодні зовнішня політика ЄС все ще знаходиться у періоді трансформації, яка викликана глобальними змінами через порушення міжнародного порядку та системи міжнародної безпеки. Варта уваги також і зміна політичного керівництва інституцій ЄС, що прийдуть на зміну Г. Ван Ромпею, Ж.-М. Баррозу та К. Ештон та визначатимуть політику Союзу. Замість Г. Ван Ромпея було обрано колишнього прем'єр-міністра Польщі Дональда Туска, який характеризується як «переконаний прихильник єдиної Європи та є прибічником жорсткої політики щодо Москви в українському питанні» [5]. Жан-Клод Юнкер, колишній прем'єр-міністр Люксембургу, займе посаду голови Європейської комісії. Його програма «Новий старт для Європи» сконцентрована на подальшому поглибленні європейської інтеграції, в тому числі посиленні ролі зовнішньополітичних інституцій ЄС та зростанні впливу єдиного представника на міністрів зовнішніх справ держав-членів та на міжнародному рівні в цілому [6]. Італійський міністр зовнішніх справ Федеріка Могеріні була обрана Верховнім представником ЄС з питань зовнішньої та безпекової політики, а також вона стане заступником голови Єврокомісії. Її виступи на посаді голови МЗС Італії щодо необхідності залучення Росії до політичного врегулювання кризи в Україні та відтермінування санкцій проти Москви свідчать про лояльне ставлення до Росії та наміри зберегти діалог з цією державою. Однак вже після свого обрання вона починає висловлюватися різкіше щодо політики В. Путіна та дій ЄС. Таким чином, складається непростий трикутник верховних представників ЄС, які, з одного боку, прагматично ставляться до діалогу з Росією, а з іншого, орієнтуються на посилення позиції Об'єднаної Європи та її ролі як гаранта стабільності та безпеки у широкому прикордонні.

Регіональний контекст матиме визначальний вплив на трансформацію зовнішньої політики ЄС у найближчі роки. Тож доцільним видається розглянути чинники регіонального походження, що вирізняються або належністю до одного з «зовнішніх концентричних кіл» ЄС (у даному випадку — регіон Європейської політики сусідства), або щодо статусу відносин з Росією.

«Українська криза» продемонструвала, що парадигма «м'якої обумовленості» східного виміру зовнішньої політики ЄС не вирішувала поставлених завдань — гарантувати безпеку, стабільність та регіональну взаємодію [7]. Виникнення нової української держави, що вийшла на незворотний рівень

у побудові європейської демократичної країни, вимагає від ЄС безпрецедентно нового підходу з її підтримки як на цьому шляху, так і у протистоянні негативним зовнішнім впливам, особливо з боку нео-імперіалістичної Росії.

Зрозуміло, що ЄС та НАТО не воюватимуть за Україну, проте не можна не погодитися з А. Умландом, який наголошує на критичній важливості української держави у регіональному контексті. Він зазначає, що доля України впливатиме на майбутнє інших держав (особливо пострадянського простору), міжнародних угод та проєктів, які пов'язані з Києвом [7]. Саме тому дуже важливим для ЄС є формування нового підходу відносно країн Східного партнерства. Акцент має робитися на всебічній підтримці України, що слугуватиме символом єдності з Європою, розширенням допомоги у здійсненні реформування політичного та соціального життя, підвищення економічної стабільності та інвестиційної привабливості цих країн попри дії Росії щодо їхньої дискредитації, спільна робота з посилення енергетичної незалежності, ширша підтримка національних проєктів з означених питань. Одним з напрямків посилення ролі ЄС в країнах-партнерах має стати його більша залученість у процеси конфліктного врегулювання та пост-конфліктного відновлення. Сьогодні усі країни Східного партнерства, крім Білорусії, несуть тягар минулих та сучасних конфліктів, що є значною перешкодою на шляху реформ. Питання, які ЄС здатен взяти на себе, не потребують звернення до інструментів «hard power», вони цілком відповідають задекларованим стратегічним цілям ЄС з гарантування миру та безпеки — обмін інформацією, контроль на кордоні, проблема розповсюдження легкої зброї та військової техніки, допомога у посткризовому відновленні, особливо в ідеологічному плані.

Можливість перегляду зовнішньої політики ЄС відносно країн Східного партнерства знаходиться у залежності від формату подальших відносин між Брюсселем та Москвою. ЄС розглядає Росію як глобального та регіонального актора, взаємодія з яким є неодмінною умовою регіональної стабільності. Навіть у форматі «конкуруючих гегемонів на одному континенті» [8, с. 6]. Однак політика В. Путіна щодо України протягом кінця 2013–2014 рр. демонструє наміри Москви відмовитися від позиціонування себе як альтернативи ЄС та працювати на досягнення «статусу великої держави через формалізоване у вигляді дієздатного блоку згуртування країн пострадянського простору навколо зовнішньополітичних, зовнішньоекономічних та інтересів безпеки Москви» [9, с. 150]. Між ЄС та Росією почалася «битва норм та інтересів», яка призвела до трансформації системи відносин в регіоні, ще сильніше підкресливши «вакуум безпеки». Вочевидь, подальша трансформація позиції Росії в регіоні Східного партнерства буде будуватися за тими принципами, які окреслив Д. Тренін:

– європейська єдність сьогодні означає солідарність Європи зі Сполученими Штатами проти Москви, тому майбутнє Росії — бути окремо від Європи, боротися з гегемонією США і НАТО,

– не протидіяти США в тих регіонах, де дії Вашингтону не зачіпатимуть інтереси Москви,

– готовність вийти з міжнародних договорів і відмовитися від взятих зобов'язань в разі невідповідності національним інтересам,

– об'єднання сил з не західними партнерами (Туреччиною, Іраном, Ізраїлем),

– спиратися лише на власні ресурси для розвитку економіки, консолідації політичної системи і формування військової могутності [10].

Отже, враховуючи «світобачення російської політичної еліти та значної частини суспільства» щодо непорушної належності української держави до російської геополітичної орбіти [7, с. 26], варто очікувати поглиблення геополітичного протистояння між ЄС та Росією. Підписання Угод про асоціацію між ЄС та Грузією, Молдовою та Україною 27 червня 2014 року ще більше підкреслить таке протистояння, адже вже зараз Кремль намагається впливати на терміни імплементації економічної частини Угоди між Україною та ЄС, знову погрожуючи підвищенням тарифів, введенням санкцій для українських та європейських товарів тощо. Таким чином, Східне партнерство набуватиме геополітичного змісту та залишатиметься для Європейського Союзу інструментом поглиблення регіональної взаємодії країн-партнерів та ЄС для забезпечення стабільності та продовження їхньої європеїзації.

Є усі підстави вважати, що зовнішньополітична стратегія ЄС відносно Росії буде спрямована на подальше втягування Росії до проекту «єдиної та вільної Європи» від Лісабону до Владивостока. В ЄС вже визнають, що ніхто не виграс, якщо нинішня криза перейде у незворотну стадію постійної конфронтації. Тому варто очікувати, що зовнішня політика ЄС залишатиметься нормативно-орієнтованою, буде орієнтованою на реалізацію підходу «м'якого впливу» та «м'якого залучення». Одним з імперативів збереження такого підходу є намагання уникнути загострення відносин з Росією через конфлікт інтересів, особливо у сфері безпеки. В той же час, якщо Брюссель прагне зберегти свої позиції у регіоні та світі, він має бути готовий до розробки принципово нової, більш чіткої і послідовної, більш ефективної і цілеспрямованої зовнішньої політики щодо західних ННД. При виробленні нової зовнішньої політики і політики безпеки в регіоні ЄС доведеться стати більш внутрішнім актором, ніж зовнішнім, як це спостерігалось раніше. Ймовірно, що існує гостра необхідність переоцінки ефективності «soft» або «normative power» в регіоні, можливо, розробити нову модель для ЄС як промоутера демократії та стабільності. Не викликає сумніву, що ЄС, взявши на себе відповідальність за безпеку, стабільність і процвітання у сусідніх країнах, частина яких зараз є асоційованими партнерами, повинен залишатися активним і ефективним актором, оскільки від його позиції залежить, яка система відносин встановиться в регіоні і в Європі в подальшому.

Однак для таких змін потрібно подолати існуючі стереотипи та негативні тенденції, що є викликами для успішної трансформації зовнішньої політики ЄС на просторі Східного партнерства, серед яких варто вказати наступні:

– загроза повторення «східного сценарію» у південному прикордонні ЄС (Молдова) або навіть в державах-членах ЄС (країни Балтії), де проживає російськомовне населення;

– проблема пошуку ресурсів для «перезавантаження усіх активів» зовнішньої політики одночасно, а також виділення значної суми коштів для інвестування в Східне партнерство, не побоюючись їх втратити, досягнення спільного розуміння серед усіх членів, що «допомагаючи Україні — допомагаємо собі» (Європі) [11];

– балансування між залежністю від енергоносіїв з Росії та невизначеністю щодо статусу цієї держави у двосторонніх відносинах — ворог чи партнер;

– відсутність єдності серед країн-членів при реалізації політики ЄС та примусу Росії до миру, що є головною перешкодою для посилення ролі інститутів та інструментів зовнішньої політики ЄС;

– надзвичайно негативний вплив від появи нових розділових ліній в регіоні, забуваючи, що такі лінії вже визначені належністю до різних геополітичних регіонів, політичних культур тощо;

– посилення «вакууму безпеки» і ще більша сек'юритизація регіону (Румунія готова до розміщення військових баз НАТО на своїй території, Україна і Молдова будуть прагнути до підписання нових угод з НАТО про надання допомоги та захисту в разі агресії або загрози агресії, що сприйматиметься в Москві як наступ НАТО на територію її національних інтересів та призведе до збільшення кількості військово-морських сил РФ, а також НАТО в басейні Чорного моря);

– ескалація загроз, пов'язаних з енергетичною та транспортно-транзитною безпекою, а також нелегальною міграцією, безконтрольністю або відсутністю кордонів, поширенням зброї, наркотиків і контрабанди, а також посиленням сепаратистських рухів в зонах існуючих конфліктів і потенційно нестабільних регіонах; так само, як і зростання етно-національної напруги і подальше маніпулювання громадською свідомістю національних меншин.

Підсумовуючи, зазначимо, що ці процеси негативно впливатимуть на оцінку ефективності ЄС та його політики не тільки у східному напрямку, але й у інших регіонах. Таким чином, серед пріоритетних мотивів політики ЄС відносно країн Східного партнерства були стимуляція регіональної взаємодії в контексті процесів європеїзації, а також гарантування стабільності та безпеки в політичній, економічній та транзитній сферах шляхом залучення до європейських проектів. Зростання глобальних амбіцій В. Путіна призвело до «територіально-просторового протистояння» інтеграційних проектів ЄС та Росії, яке реалізувалося в «українську кризу» — втручання у внутрішні справи та анексію частини території суверенної держави.

В цьому контексті ЄС опинився перед новими викликами безпеці та цінностям: пошук оптимального балансу між підтримкою суверенітету та цілісності сусідньої держави, а отже власного іміджу як «нормативної сили», збереження миру в Європі та пошук компромісу для подальшої взаємодії чи посилення протистояння з Росією зі значними економічними наслідками для держав-членів. У будь-якому разі «українська криза» та її наслідки вимагатимуть трансформації зовнішньої політики ЄС, ефективність якої

залежатиме від збалансованого поєднання «м'якої» та «жорсткої» сили, де перша залишається нормативним інструментом реформування держав, а друга — це, з одного боку, жорстка позиція Об'єднаної Європи під час захисту власних інтересів та інтересів тих країн, що знаходяться у сфері відповідальності ЄС. А з іншого, ефективність інструментів зовнішньої політики ЄС та їхнього впливу на національні інститути.

Список використаної літератури

1. Börzel T. A., Risse T. Diffusing (Inter-) Regionalism. The EU as a Model of Regional Integration [Електронний ресурс] / Т. А. Börzel, Т. Risse // Working Paper KFG. — 2009. — September, № 7. — 26 p. — Режим доступу: http://www.userpage.fu-berlin.de/kfgeu/kfgwp/wpseries/WorkingPaperKFG_7.pdf (5 серпня 2014 р.)
2. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council *Eastern Partnership* {SEC(2008) 2974}, Brussels, 3 December 2008, COM(2008) 823/4 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/eastern_partnership/documents/eastern_partnership_communication_from_the_commission_to_the_european_parliament_and_the_council_en.pdf (5 серпня 2014 р.)
3. Грецкий И. Европейская политика соседства: нюансы восприятия в России / И. Грецкий, Е. Трещенков // Международные процессы. — 2012. — Т. 10, № 3. — С. 124–133.
4. Толстов С. Проблеми та пріоритети України в умовах кризи європейської безпеки / С. Толстов // Зовнішні справи. — 2014. — № 6. — С. 6–11.
5. Перрен О. Дональд Туск — пассионарий во главе ЕС [Електронний ресурс] / О. Перрен. — Режим доступу: <http://inosmi.ru/world/20140902/222756776.html>. — Назва з екрану (2 вересня 2014 р.)
6. Жан-Клод Юнкер возглавил Еврокомиссию [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://delo.ua/world/zhan-klod-junker-vozglavil-evrokomissiju-241562>. — Назва з екрану (15 липня 2014 р.)
7. Umland A. Ten (Un)Easy Steps to Save Ukraine [Електронний ресурс] / A. Umland. — Режим доступу: <http://hir.harvard.edu/archives/7026>. — Назва з екрану (31 серпня 2014).
8. Emerson M. Europe's Continental Regionalism [Електронний ресурс] / M. Emerson // Centre for European Policy Studies Working Paper. — 2013. — February, № 375. — 10 p. — Режим доступу: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2220113 (5 серпня 2014 р.)
9. Волошин О. А. Стратегічні цілі Російської Федерації у проекті Євразійського союзу / О. А. Волошин // Стратегічні пріоритети. — 2013. — № 1 (26). — С. 150–154.
10. Trenin D. Russia's New National Strategy [Електронний ресурс] / D. Trenin. — Режим доступу: <http://carnegieeuropa.eu/strategieurope/?fa=56442>. — Назва з екрану (22 серпня 2014).
11. Techau J. Thirty Years of Foreign Policy Pain Coming Europe's Way [Електронний ресурс] / J. Techau. — Режим доступу: <http://carnegieeuropa.eu/strategieurope/?fa=56410> — Назва з екрану (19 серпня 2014).

Стаття надійшла до редакції 15.09.2014

И. В. Максименко

к. полит. н., преподаватель
кафедра международных отношений
Института социальных наук ОНУ имени И. И. Мечникова
к. 32, Французский бул., 24/26, г. Одесса, 65058, Украина

**УКРАИНСКИЙ ФАКТОР ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ ЕВРОПЕЙСКОГО
СОЮЗА В ОТНОШЕНИИ СТРАН ВОСТОЧНОГО ПАРТНЕРСТВА:
ВЫЗОВЫ 2014 ГОДА**

Резюме

В статье раскрываются факторы, определяющие восточноевропейское измерение внешней политики Европейского Союза, акцентировано внимание на проблеме безопасности. С учетом современной политики России в отношении западных независимых государств и «украинского кризиса» определяются новые вызовы и угрозы безопасности в регионе Восточного партнерства и их влияние на дальнейшую трансформацию внешней политики ЕС в восточном направлении.

Ключевые слова: внешняя политика, ЕС, безопасность, Восточное партнерство, Россия, Украина.

I. V. Maksymenko

PhD in Political Sciences,
lecturer at the Department of International Relations
Institute of Social Sciences, Odessa I. I. Mechnikov National University
k. 32, French Bul., 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

**UKRAINIAN FACTOR OF THE EUROPEAN UNION FOREIGN POLICY
TOWARDS EASTERN PARTNERSHIP STATES: 2014 CHALLENGES**

Summary

The factors that determine the East-European Dimension of the European Union Foreign Policy is scrutinized in this article, with the special emphasis on security issues. According to the current policy of Russia towards western independent states and «Ukrainian crisis» effect new challenges and threats to security in the Eastern Partnership region are identified as well as their impact on the further transformation of EU foreign policy in the East.

Key words: foreign policy, EU, security, Eastern Partnership, Russia, Ukraine.